

DOMAČI PRIJATELJ

Letnik II.

1. junij 1905.

Štev. 6.

Ta časopis izdaje Vydrova tovarna žitne kave v Pragi VIII. in ga pošilja svojim odjemalcem popolnoma zastonj.

== Na „Domačega Prijatelja“ se ne more naročiti, tudi do inozemstva ne. ==

Prerokovanje „Domačega Prijatelja“

za mesec junij:

Ko junija že solnca žar
neznosen nam postaja,
si sence išče vsaka stvar,
na kmete vse odhaja . . .

A pridnemu ni solnca mar
ki žge mu potno lice,
kosi po polju gospodar
in žanjejo žanjice.

Pa vino zdaj je predragó,
in žganje je škodljivo,
ženice ljubijo sladko —
ne marajo za pivo . . .

Kako jim žejo ugasi,
jih gospodar sprašuje:
da kava jim najbolj diši
od vseh po vrsti čuje. —

Izraz najsrčnejše zahvale

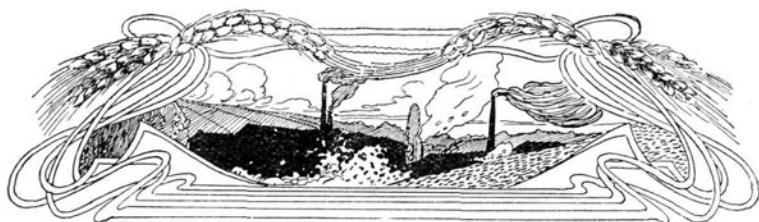
naj blagovolijo sprejeti sledeči cenjeni odjemalci, ki so nam s Svojim priporočilom Vydrove žitne kave (od 20. aprila do 20. maja), pridobili novih naročnikov:

Jos. Bertok, nadučitelj, Lazaret
pri Kopru.
Ivan Bezeljak, šolovodja, Ho-
tederšica.
Alojz Božič, c. kr. gozdar vp.
Gorica.
Ana Božič, kuharica, Bilčoves.
Alojz Brodar, krojač, Tržič.
Anton Dežman, kočar, Javor.
J. Erbežnik, tovar. strojevodja,
Reberca.
J. Fortuna, gostilna, Ljubljana.
Blaž Gattol, žagarski mojster,
Borovlje.
Jož. Grajzar, žel. sprevod v. p.
Št. Vid pri Zatičini.

Antonija Habjan, gospodinja,
Dražgoše.
Ivan Jutihar, kolar, mojster, Ig.
Robert Ivanuš, posesnik, Zdole.
Jan Jurkošek, kmetovalec, Svetina.
Pavl. Kočevar, c. kr. kaz. praznik,
Koper.
A. Kompolšek, posestnik, Podgrad
Jak. Kriegl, posestnik, Gorce.
Alojz Kukec, č.vlj. mojster, Veržej.
Dragica Leban, poštarica, Trnovo.
Fr. Ličen, dacar, Muggia.
Mih. Mastnak, Assec. Aquis, Kranj-
čice.
Mar. Pajer, sopr. žel. čuvaja,
Podnart.

Marija Parisch, sopr. nadgozdarja, Ljubno.
Marija Peternel, gostilničarka, Bled.
Fr. Petek, cerkovnik, Prevalje.
Anton Pogačnik, gostil i župan, Podnart.
Ivan Pregelj, Medija.
Ant. Radi, žel. pokoj. Dednivrh.
Ana Rape, nadučit. soproga Smlednik.
Franjo Rebec, glavar postaje, Jurdani.
Franc Rojec, davč. izterjevalec, Radovljica.
Jos. Rotovnik, velepos. i župan, Legen.
Jak. Stamper, c. kr. fin. preglednik, Buzet.
Val. Stare, žel. uslužb. v. p. Srednjavas v Boh.
Jerica Schwegel, Gorje.

Jos. Seme, žel. uslužb. Trbovlje.
A. K. Sežun, nadučitelj, Rovte.
Ivan Stupica, učitelj, Dražgoše.
Martln Tofant, listonoš, Vrhe.
Ivan Tomažič, tov. usnja Vrhnika.
Nik. Večerin, m. pol. nadstraž. Ljubljana.
Alojz Vidner, mizar, Sv. Duh-Loče.
Dženka Vižintinova, nadučit. sopr. Renče.
Neža Volk, šivilja, Sevnica.
Ign. Vrečko, tov. del. Gaberje.
J. Vrščaj, c. kr. učitelj, Trst.
Ivan Vusič, čevlj. i posest. Črnomelj.
Antonija Žibret, šivilja, Laško.

Usi stanovi

iz vseh krajev so z Vydrovo žitno kavo neobičajno zadovoljni, kar dokazujejo sledeča na tekem t. m. doposlana priznanja:

Nekatera priznanja,

katera so nam bila doposlana v teku zadnjih dni.

- Ivanka Bizjak*, Srednjavas v Boh . . . Ker je pokus Vaše žitne kave meni in moji družini jako dobro ugajal, prosim, da mi jo pošljete takoj 5 kg.
- Jozefa Celot*, posestnica, Ukve . . . Da je Vaša kava najzdravejša to lahko potrdi vsaka gospodinja, tudi vsakomur ugaja kdor jo le enkrat poskusi.
- Val. Cleměnte*, učitelj, Gora . . . Z zadnjo pošiljateljico sem nad vse zadovoljen. Strinjajoč se z mnogobrojnimi priznanji Vaše žitne kave, naročam zopet 5 kg. iste.
- Franc Crobath*, trgovec, Kranj . . . Prosim pošljite mi zopet 5 kg. kave. Ker je kava zares izvrstna, jo tem potom prav toplo priporočam.
- Josip Črnivec*, pisarniški pomočnik, Kranj . . . Blagovolite mi poslati zopet 5 kg. Vaše žitne kave, katere se je vsa moja družina tako privadila, da ne moremo biti več brez nje in je tudi ne nadomestiti s kakim drugim kavinim surogatom, bodisi glede kakovosti, kakor tudi glede nizke cene. Ne kaže mi torej družega kakor, da ostanem stalen odjemalec Vaše žitne kave, ki je vredna, de se jo vsestransko priporoča.
- Anton Del' Cott*, c. i kr. rač. narednik, Trst . . . Prosim pošljite mi zopet 5 kg. Vaše izvrstne, Vydrove žitne kave, katera meni, kakor tudi moji družini jako ugaja.

- Mihael Globočnik*, trgovec i poseot. Voglje . . . Prosim pošljite mi zopet 5 kg. Vaše priznano dobre kave.
- Eran Grudnik*, učitelj-voditelj, Preloka . . . Brez Vaše izvrstne kave, naj ne bodi nikdo, komur je zdravje drago.
- Karol Jančigar*, župnik, Dobrniče . . . Ker mi kava vrlo ugaja, pošljite mi jo zopet 5 kg.
- Ivan Kamnikar*, posestnik, Ravnobrdo . . . Radi dobrega okusa Vaše žitne kave naročam iste zopet 5 kg.
- Anton Klanjšček*, prosest. i podžudan, Št. Ferjan . . . Mojim otrokom gre Vaša izvrstna kava imenitno v tek. Priporočam jo vsakomur.
- Ignac Knafelc*, paznik, Ljubljana . . . Ker Vaše kave ne moremo pogrešati in tudi druge ne rabiti, zatoraj prosim za novo 5 kg. pošiljko. »Vydrova žitna kava« je v resnici najboljša in najzdravejša!
- Franc Kokošar*, krojač, Grahovo ob Bači . . . Vaša kava se je pri nas popolnoma udomačila; ne moremo biti več brez nje.
- Marija Kolerič*, kmetica, Ukve . . . Ker je Vaša kava izvrstna, pošljite mi jo zopet 5 kg. Živela slovanska trvdka.
- Ivan Kordan*, nadzornik c. kr. drž. žel. sklad, Kranj . . . Vaša kava nam zelo ugaja. Priporočal jo bodem radi njene finosti in ker je slovanski izdelek, kar najtopleje.
- Janez Kozjek*, želez. delavec, Kranj . . . Prosim pošljite mi zopet 5 kg. Vaše izvrstne žitne kave, ker nam jako dopade. Ostanem stalen odjemalec.
- Alojzij Krefc*, župnik na Ponikvi izraža svojo zadovoljnost.
- Mici Krajncič*, soproga šol. vodja v Svetini . . . Ker Je »Vydrova žitna kava, zares jako zdrava in izvrstna, zatoraj mi blagovolite nujno poslati zopet 5 kg.
- Tereza Kúrner*, Gorica . . . Ker nam Vaša žitna kava zelo ugaja, se priporočim ako mi jo v kratkem zopet pošljete 5 kg.
- Jakob Lebar*, župnik, Černošnjice . . . Prosim pošljite mi zopet eno vrečico Vaše dobre žitne kave.
- Jožef Lombar*, kmetovalec, Spod Bela . . . Ker nam Vaša kava radi izvrstnega okusa najbolj ugaja, prosim, da nam jo pošljete zopet 5 kg.
- Franc Lukovšek*, tovar. stolpnih ur, Podnart . . . Vsled prepričanja o dobroti slovanskega izdelka naročujem 5 kg. izvrstne kave.
- Marija Malnarič*, nadučit. sopr., Sv. Križ pri Kostanjevici . . . Z Vašo žitno kavo jako zadovoljna. Blagovolite mi jo zopet poslati.
- Martin Marolec*, delavec, Virnavas . . . S kavo sem zelo zadovoljen. Ta pijača mi radi izvrstnega okusa zelo ugaja. Prosim da mi pošljete zopet eno vrečico.
- Srečko Moder*, Zagorje ob Savi . . . Prosim pošljite 5 kg. izborne im okusne žitne kave.
- Anton Pogačnik*, gostilničar i župan, Podnart . . . Vaša kava moji družini jako dobro ugaja, ter prosim za novo pošiljko.
- Al. Ponikvar*, učitelj, Vel. Trn . . . Mislil sam, da je pretirana hvala Vaše kave, a prepričal sem se, da je res izborna.
- Pran Pracni*, pisar Staritrg pri Ložu . . . Z Vaše žitno kavo sem popolnoma zadovoljen, ter ostanem Vaš stalen naročnik.
- Primož Roblek*, posestnik Bašelj . . . Vaša žitna kava se nam je tako priljubila, da jo bodemo sedaj bolj pogosto naročevali.
- Ivan Rupnik*, trgovec, Rovte . . . Kava izvrstna!
- Antonija Savinšek*, soproga organista, Jesenice . . . Ker smo s kavo jako zadovoljni, pošljite nam jo zopet.

DESSERT DÉLICAT

Jzuolite
pokusiti!

Oběd - 1,50 Kč
Výdrova houbová polevka.
Mávaná k přívratu
Dobrotaje v salsu!

Vydrova továrna hranil
PRAGA VIII.

„Am
Poskusiti
tudi
prehvali
ki jih de
in kolaba
Iz
ker

HOTEL

DOMAČI PRIJATELJ

○ ○ ○
 VYDROV MESEČNIK.

VIDA:

ČE V SRCU NJEGOVEM . . .

Če v srcu njegovem kraljica zdaj
 blondinka Anica Ti si,
 da prva nisi, to dobro vem,
 pa morda i zadnja nisi! —

Kdo vpraša po maju, ki je odšel,
 kdo vpraša po lanskem cvetu!
 Tako se godi nam ljubicam,
 nam deklicam na tem svetu!

IVAN CANKAR:

MOJ KABINET.

Ne maram ljudi-selivcev; zdi se mi, da je plitko njih srce. Jaz, popotnik po poklicu, brez pokoja po usodi, bi bil omagal sredi pota, če bi ne imel majhnega, zame dovolj prostornega gnezda, ki je samo moje, ki ga ljubim in razumem samo jaz in ki me sprejme v toplo naročje, kadar sem truden in je žalostno moje srce. Popotnik, ki mu zori in vene življenje na cesti in kolovozu, si je bil izbral košato drevo in je legal v njegovo senco in ga e blagoslovil s svojo ljubezni o. Če bi ga posekala čez noč neusmiljena roka, bi ne zastokale samo košate veje in ne zakrvavelo bi samo ranjeno deбло. Človek-selivec je nezvest ljubimec; poljubljal je stotero žensk in nobene ni ljubil; siromak ni občutil najgloblje sladkosti. Domoval je kakor v krčmi, nastezaj odprt vsem ljudem; vlačuga je bila njegova žena.

Jaz ne morem spati v izbi, kjer je spal neznan človek še prejšnjo moč. Stene so gluhe in neme, vse pohištvo molči, tuje, neprijazno. Kakor da sem obsojen, pogovarjati se vso noč s človekom, ki ga ne poznam. Gleda me nezaupljivo in tudi jaz mu ne vem povedati ničesar. Počasi teko ure v težkem molku in moje srce je veselo ob zaželenem slovesu . . .

Moj kabinet je tesen in ozek; le s težavo in po nerodnih ovinkih se sprehajam od okna mimo mize, dveh stolov in postelje do zida. Pohištvo, kolikor ga je, se tišči plaho ob zidu, ker bi se

drugače še jaz, ki sem poet, ne mogel geniti. Okno, dasi ni posebno široko, sega preko vse stene in do stropa; zadelano, zastrto in zagrnjeno je tako natanko, da le redkokdaj pogleda na mojo mizo to neveselo, zaprašeno predmestno solnce. Stene so temnordeče, poslikane po okusu predmestnega pleskárja s pustimi, zamazanimi ornamentii. Od srede okna do tal, pod ogledalom in ob postelji vise zatemnele, že nekoliko razcefrane preproge. V mojem kabinetu je mrak, zdi se mi, že šest let.

Ali zdaj že zdavnaj ne vidim več ne okna, ne sten, ne pohištva; tako, kakor otrok ne vidi matere, dokler je poleg njega in jo ljubi šele, kadar je sam. Moja izba je del mene samega, polagoma, da se nisem zavedel, se je spojila z mano in zdaj je moj dom.

Zgodilo se je nekoč, da nisem videl svojega doma skoraj tri mesece. Potrt sem bil, sam sebi tuj, moje misli so bile nestalne, frfotajoče, plitke, ne veselja ni bilo v njih in ne žalosti. Hotel sem napisati povest, toda kar sem napisal, je bilo dolgočasno, vsakdanje, brez ognja, brez osti. Pisala je moja roka, ker je bila vajena, moje srce pa ni čutilo in moj razum je bil profesorski. Pa vendar sem videl zeleno drevje in šumečo vodo, če sem pogledal skozi svetlo okno in skoro polovico jasnega neba je premeril pogled. Nisem maral zelenja in ne šumeče vodé in tudi ne jasnega neba; bolj žive in spomladanske so bile moje misli nekoč, bolj je šumelo in kipelo moje koprnenje in više nego to nebo so se spenjale sanje mojega srca. Svoje misli sem hotel videti, napisane na temnordečih stenah, svoje življenje premeriti z umnim pogledom, spoznati najtišjo skrivnost trpljenja in radosti, kakor se je izvila iz mraka moje izbe, poslušati sladko melodijo, trepetajočo iz tišine.

Tako sem se povrnil in v tistem hipu, ko sem prestopil prag, sem se spoznal, začutil sem svojo moč in sem je bil vesel. Otrok se povrne k materi, prime jo za roko in se ne boji nikogar.

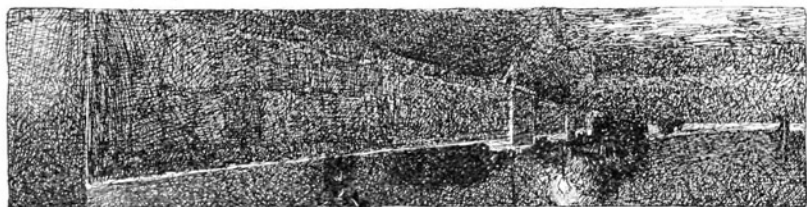
Zgodi se, da je moje srce bridkosti, razočaranja, obupa polno. Zgodi se velikokrat. Blodim po ulicah brez miru; na srce trka težka misel o koncu, počitku. Ni ga na svetu, da bi mi segel v roko, pogledal mi v obraz. Ko se vrnem truden in prestopim prag, si oddahne srce in je mirnejše; komaj če zaihti. Moj kabinet je moj prijatelj in moja ljubica. Vse moje misli pozna, vso mojo žalost in vse hrepenenje mojega srca. Trpel je z mano, snoval je z mano predrzne sanje, pel je z mano vse moje lepe pesmi. Na teh temnordečih stenah je napisana povest vseh povesti.

Ne maram gostov. Če mi stopi kdo v izbo z glasnimi, nespodobnimi koraki, mi je neprijetno pri srcu; nečem, da bi se kdo prelékoval na mojem stolu, naslanjal se ob mojo mizo, odpiral moje okno. Kaj namerava človek z mojim dekletom? — Ne, vi drugi imate prijatelje, imate ljubice, pustite mi na miru mojo izbo. Ni potreba, da bi oskrnil tuj pogled te stene, ki so na njih napisane moje najtišje misli . . .

Pred nekaterimi dnevi sem šel zdóma in sem se povrnil šele sinoči. Odprl sem duri in sem stal na pragu; oči so se mi zasol-

zile od žalosti. Stene so bile poslikane svetlozeleno, z velikimi belimi rožami. Okno je bilo nastezaj odprto in reka svetlobe je lila v izbo. Tuja roka je bila razvrstila pohištvo tako spretno, da je bil kabinet prostoren in prazen. Stal sem na pragu kakor tujec; stene so strmele name z brezizraznimi svetlimi očmi in so molčale; vse moje sanje in misli, moje trpljenje, koprnenje dolgih let, vse izbrisano, izmito, pometeno s prahom preko praga.

Sklonil sem glavo; tujec, popotnik brez doma.

ROMAN ROMANOV:

TAM VRHU NEBA ...

Tam vrhu neba visoko
mirne zvezde gorijo —
moje misli hitijo
v daljni, daljni kraj.

Kakor beli golobci
kljunčkov nalahko odprtih
tam krog okenj zastrtih
tihu se zbirajo.

In ob šipah udarja
tisoč perotnic belih: —
— Kaj ni oči veselih,
kaj ni Anke doma? ...

— Noč je zunaj samotna,
daleč za morjem domovje
trudne požre nas valovje,
če se vrnemo.

— Noč je zunaj samotna,
zvezde oblaki so skrili,
viharji so se zbudili,
viharji uničijo nas. —

Nič se za okni ne zgane;
zunaj viharji bude se,
zunaj valovi pene se,
zunaj je strašna noč ...

Z Bogom, z Bogom, Anka! —
Ah, ko te drug bo ljubil,
zate si srečo vso zgubil,
bodi mu boljša ti!

Bodi mu boljša Anka,
da ne bo mlad tako hiral,
da ne bo mlad umiral
v svetu širokem sam! ...

ZOFKA KVEDER-JELOVŠKOVA

V SPOMIN.

Sprijateljico sedive v vrtu. Pomlad je, toplo je. Vse klije naokoli in cvete. Snežnobelo so posipana drevesa. Kakor ogromni beli šopi stoje črešnjeva drevesa, breske so rožaste, nežne in krasne. Čudovito lepa je vsaka vejica, čudovito rožasta, posuta z nežnim, bujnim cvetjem. Stale sve s prijateljico dolgo pod dre-

vesi. Molče sve stali. In najine oči so bile mlade in vesele. In tako čiste so postale najine oči, nedotaknjene od življenja, neskalsene od solz. Kakor da sve stari petnajst let in stojivi radovedni in veseli ter čakavi, kaj nam bo lepega prineslo življenje, ki prihaja. Nasmehnili sve se in se prijeli za roke. Moja prijateljica mi je rekla :

»Tako se mi zdi, da sve stari danes petnajst let. Dobili sve za Velikonoč novi, svetli obleki in naši znanci so nama rekli danes prvokrat »gospodični«. —

»In prvokrat so naji pogledale zaljubljene oči. Lahno, lahno so se dotaknile zaljubljene oči najinih lic in zardele sve toplo od veselja«, sem rekla jaz.

Zasmejali sve se in objeli.

»Kako dolgo je že, draga moja, od tistega časa! Dvanajst let, pomisli!« sem dejala. Ali ni je bilo žalosti v mojem glasu, niti v mojem srcu.

Zopet sve si pogledali v obraz in v oči prav od blizu.

»Dvanajst let!« je ponovila moja prijateljica. »Kako lepo je to! Dvanajst let že in mladost je v moji duši, tako bogata in sveža mladost, kakor nenačet zaklad. Kako lepa je ta misel: dvanajst let že in tvoje oči so še vedno mlade. Vse cvete naokrog, belo in rožasto, topla pomlad je in jaz sem mlada, mlada! Ali sem res že kdaj videla cvetoče vrtove?! Še nikoli jih nisem videla, prvokrat vidim danes ta dan pomlad. Prvokrat so zacvetele danes črešnje tako snežnobelo, prvokrat cveto danes zame breskve tako rožasto, tako čudovito.«

Zaiskrile so se nama oči, pozabile so, da so kdaj jokale, da so bile kdaj žalostne.

Stale sve pod belim in rožastim cvetjem. Lahen vetrič je zavel in vsulo se je cvetje-po najinih glavah, zavesilo se je v lase, obležalo na ramah.

Srce mi je zatrepetaló v razkošju, roke so zadrhtele.

»Še nikoli nisem bila tako mlada«, sem rekla. »S petnajstimi leti je vse mlado. Mlado je brez zasluge in brez zavesti. Ali zdaj čez dvanajst let, zdaj je to drugače, ne zdi se ti? . . . Koliko solz so prelile najine oči in nič jim niso škodile vse solze; koliko trpkosti, koliko bolečin je prešlo preko najinih src, glej in brez sledu je prešlo vse. Kakor, da se niso še nikoli jokale, take so najine oči in kakor da ni bilo žalosti in trpkosti za naji na svetu, tako veseli in breskrbni in mladi sta najini duši. Tako se mi zdi to, kakor da imam zdaj zagotovilo večne mladosti. Ko bom stara šestdeset let in bodo moji lasje srebrno beli, lice staro in nagubano, oči slabe, pa bom stala pomladi v vrtu in ravno tako bom vesela cvetja in klitja, kakor sem ga vesela danes. Jaz vem to in zato sem tako vesela in srečna.«

»Tudi jaz to vem«, je rekla moja prijateljica, »zakaj bi ne bili tudi ljudje, kakor to drevje. Vsako leto cvete, vsako pomlad. Staro je že ali vendar cvete in njegovo cvetje je vedno enako lepo in čudovito; enako belo, enako rožasto. Dokler neke pomladi nič

več ne zacvete, nič več ne zazeleni. Umrlo je tiho, neopaženo in do zadnje pomladi je cvetelo . . .«

Odišle sve z vrta ven po travnikih v park in iz parka dalje, višje na hrib. Tam gori na klopici sve seli. Lahno se je zelenel park pod nama, vsi vrtovi v dolini in po bregovih so bili beli in rožasti in kdove kje še nad mestom daleč na drugi strani se je svetlikalo med prvim zelenjem belo drevo.

»Čudovit dan je danes«, sem rekla, »pripoveduj mi kaj lepega. Lepo je molčati in misliti lepe misli. Ali besede ostanejo dlje. Čez leta še, pomladi podobnega dne se ti vrnejo besede v spomin, pozabljen glas ti zadoni v ušesih in vstane ti davno prošla lepota v duši za en kratek hip. Misli, sanje so prerahle, prenežne, preveč jih pride novih vsak hip a škoda je, da se pozabi tak dan, kakor vsi drugi dnevi. Pripoveduj kaj lepega . . .«

Zamislila se je prijateljica in njene oči so se zagledale čez park in čez mesto. In tam v dolini, ki se je ravna raztezala v daljnje megle, tam se je dvigal bel železnični dim. Počasi, počasi se je pomikal po ravnici. Oči so ga spremljevale zamišljene in v dušo je legal sladke in sanjajoč mir.

»Pred dvanajstimi leti, ko sem bila še doma«, je pripovedovala moja prijateljica, »je zahajal k nam mlad študent. Podučeval je moje brate in meni je recitiral Levstikove in Gregorčičeve pesmi. Zvečer v mraku smo radi sedeli v vrtu in gledali, kako je umiral dan in kako je postajal mesec vedno večji in svetlejši.

In kadar smo bili jako sentimentalni, sem prosila mladega študenta: »Gospod Leo, deklamirajte nam kaj.«

In on je deklamiral s polglasnim glasom kakšno pesem, ki je bila vstvarjena za ta čas med mrakom in nočjo. Tudi Puškina je znal, Lermontova, celega Heineja, nekaj Goethejevih pesnij in italijanskih romanc. Nihče od nas ni znal italijanski ali radi smo poslušali strastni in sladki jezik Petrarke.

Tudi popoldne, ko smo po leti sedeli na vrtu v senci, so bili posebni, poetični časi. Miren je bil zrak, topel i drhteč in mi smo sedeli v travi, trudni in kakor zaspani od letnega dne. Leo se je naslonil nazaj na deblo jablane ali hruške in pripovedoval nam je cele odstavke iz romanov svojih najbolj čislanih pisateljev. Prijeten glas je imel in vsaka beseda je bila izrazovita, izrečena prav tako, kakor se je mora izreči. Čitala sem že prej sama Turgenjeve poezije v prozi, ali še le potem, ko nam jih je recitiral Leo, sem spoznala vso njihovo lepoto in globino.

Včasih smo bili veseli in Leo nas je zabaval z Jurčičevim »Desetim bratom« in Levstikovim »Krpanom«.

O počitnicah je prihajal vselej za kak teden k nam na deželo. Popoldne smo odšli v gozd, iskali smo jeko; neizmerno smo bili veseli in mladi. Moji trije bratje so ga ljubili nad sve na svetu in ni je bilo stvari, ki bi mu je ne napravili, ako je želel. Ob dveh ali treh, ko je solnce pripekalo, smo hodili na parobku gozda in lomili smrečje in brinjeve. Skoro vsak dan smo pekli krompir na paši. Lep dan je bil, doli v dolinah so ležale bele vasi, na na-

sprotnem griču je stala cerkev in: se je ostro črtala na modrem ozadju čistega letnega neba. Zadaj za njo so se širili črni hribje, pokriti z gostimi šumami. In med njimi se je daleč vila bela cesta. Tako vesele oči so bile, ko so pogledale čez vse to, tako vesele, zadovoljne in mlade.

Pa smo užgali gromado na paši. Zadišalo je prelepo in modrikast dim je zatrepetal v zraku in se izgubil. Legli smo okoli gromade, popravljali veje in gledali v zlati in tihi plamen, ki je gorel mirno in skoro brez dima. Bog sam vedi zakaj je vse tako lepo dišalo ob takih popoldnevih. V dolini okrog vasi so ležala pisana polja. Dolgi prelepi zeleni, rjavi in zlati trakovi so se raztezali od ceste do ceste. In zorelo je vse polje v zlatem, jasnem solncu in dehtelo je čudovito. Iz gozda zadaj za nami je zašuštil včasih lahen vetrič, tako lahen, da se ni zazibal plamen na naši gromadi. Vlažen je bil ta vetrič, hladen in dišal je po mahovju, po ciklamah, po malinah, po skritih studencih. In verjemi tudi solnce je duhtelo, kakor čudovite rože, ko je sijalo tako na naše mlade obraze, na naše mlade, še pol otroške roke. Kakor himna življenja in lepote se je glasilo, dehtelo in dihalo okrog nas. In mi smo bili še napol otroci, dobri, veseli, brezskrbni. In objel nas je ta krasni, silni mir prirode okrog nas. Kakor, da vse živi in se giblje in vse miruje, kakor, da vse poje in vse molči, tako je bilo. Včasih je kdo vzdihnil od nas, vzdihnil otroško.

Lepo nam je bilo v tem miru. Lepo in pobožno. Skozi pol zaprte trepalnice smo gledali v nebo in zrak se nam je zdel napolnjen z zlatim, trepetajočim prahom.

Leo je znal reči v takih hipih: »Otroci, molil bi, tako je lepo.«

Zamislil se je malo in potem nam je govoril polglasno kako prelepo pesem, ki jo je vstvaril poet za tako uro.

In včasih nam je pripovedoval Leo iz življenja teh ljudi, ki so znali reči v besedah vse to lepo in čudovito, kar je bilo okrog nas in kar je napolnjevalo nejasno še ali vendar silno in prekrasno naša mlada srca.

Ko je utihnil smo dolgo molčali vsi. Lepo nam je bilo misliti na tistega poeta. Otroško, spoštljivo in ponižno usmiljenje je napolnjevalo naša srca zanj. Zakaj vsi poetje žive žalostno m bridkosti polno življenje. Samo iz bridkosti izvira velika lepota in velika sreča. Žal nam je bilo njegovega trpljenja ali naše usmiljenje je bilo plaho in polno spoštovanja. Zvest in privržen suženj ne bo pokazal žalosti nad nesrečo in trpljenjem svojega kralja, da ga ne užali. Usmiljenje sužnja je kralju ponižanje, tako smo čutili . . . Molčali smo in velika ljubezen je napolnjevala naše mlade duše. Kdove kje si ti pesnik, poet, kdove kdaj si že umrl in glej mi štirje otroci te ljubimo tako zelo . . . Leo nam je pripovedoval o tebi, dal nam je biser iz tvoje krone in mi smo hvaležni in te ljubimo silno in ponižno . . .

Brinjevje je prasketalo na gromadi, dehtelo je vse naokrog, solnce je sijalo na polja, na vasi in šume, na nas. Naše oči so gledale v daljo in v srcu so se rodile plahe, nepriznane želje. Nalahno nam je stopala rdečica v lica, doteknile so se misli visokih

želja in zbežale so nazaj preplašene in osramočene. Kam hitite misli?! Previsoki so ti cilji, presvetli, preveliki . . .

Naše glave so se sklonile ponižno.

Enkrat je rekel moj najmlajši brat, ki je bil še le dvanajst let star, zelo otročji in zadosti drzen, da to reče: »Jaz bi bil najrajše pesnik«, je rekel.

Pogledali smo ga karajoče.

Zakaj se je dotaknil svetinje s tako drzno roko?!

Ali moj najmlajši brat je gledal preko nas v šume in je rekel še enkrat: »Pesnik bi bil najrajše. Pesnik umrje, zakopljejo ga kakor vse druge ljudi. Ali čez dolgo let sedé kdo ve kje mladi ljudje skupaj, kakor mi zdaj. Lep dan je, solnce je. In nekdo se spomni na lepo pesen, ki jo je čital enkrat v kakšni knjigi in pove jo drugim. In vsi obmolknejo in velika ljubezen in velika hvaležnost jim vstane v srcih do tega pesnika, ki je enkrat živel in spel pesem, kakor zanalašč za njih. Jaz imam vse te poete tako jako rad, o katerih nam pripoveduje Leo. In zdi se mi, da bi ne moglo biti zame nič lepšega na svetu, kakor da bi bil poet in bi pisal lepe, lepe stvari. In bi vedel: še davno ko bom umrl, se bo kdo spomnil mojih pesmij in me bo rad imel, kakor najboljši prijatelj tako zelo . . . Kaj bi ne bilo lepo, če bi bili mi vsi poetje? Recite!«

Oči so se mu zasvetile in vzravnal se je kvišku. Ali Leo se je dotaknil z roko njegovega čela in je rekel resno: »Ti si še otrok. Predrzne so take želje in ne izgovore se na glas . . .«

Molčal je potem. In vsi smo vedeli: kakor naše misli, tako se tudi njegove misli vzdigajo k blestečim ciljnim. Ali on je rekel za se: »predrzne so take želje . . .«

In če pravi on, ki je tako dober in tako pameten, če pravi on, da so njegove želje predrzne, koliko predrznejše so naše . . .

Obrnili smo se proč ponižani in osramočeni . . .

Spominjam se, kako smo ljubili takrat veter. Bežali smo okrog po stezah in vriskali smo od veselja. V mraku pa smo stali pred hišo in gledali oblake, kako drve preko naših hribov. Leo je povzdignil glas in je zapel Prešernovo:

»Ko brez miru okrog divjam
prijatli vprašajo me kam?
Vprašajte raj oblak neba
vprašajte raje val morja.«

In peli smo ž njim s polnimi glasovi. Veter je vzel našo pesem in jo je odnesel seboj preko vasi kdo ve kam.

Kadarkoli gledam v mraku bežeče oblake vselej mi čudna tesnoba prevzame srce, zadoni mi peseni: »Ko brez miru okrog divjam . . .« In zdi se mi v takih trenutkih: Kakor veter sem, ki pride in gre in ne postoji nikjer in ne odpočije nikdar . . .

In kakšne mesečne noči smo preživali! Koliko mesečnih nočij! Na parobku gozda smo sedeli okoli po skalah, visoko nad vasjo, In nebo je bilo ogromno v takih nočeh. Široko so se odprle oči. ko so gledale vanj. Diven mir je bil povsod po vsi zemlji naokrog. Tihi smo bili vsi, kador je bilo mesečno. Polna mesečina o polnoči v mirnem lepem kraju, s širokimi dolinami, visokimi hribi, s po-

tokom in zelenimi šumami, — to je, kakor bi bil človek na drugem, skrivnostnem svetu.

Koliko mesečnih nočij je bilo takrat! Koliko mehkih potov v mračnem, borovem gozdu, koliko ozkih stez po zelenih travnikih, kakor žamet tako lepo zelenih. Koliko ciklam je bilo po gozdu!

Dvanajst let! Vredno je življenje, da se živi. Polna in bogata so bila ta leta. Težke skrbi, mnogo britkih solz, mnogo žalostnih ur — in vendar kako lahko se pozabi na vse to, ko pogledaš pomladi v solčno, cvetočo prirodo.

In kako smo se smejali takrat! Ker glej, ničesar nam ne vzame življenje, samo smeh. Smejaš se ali to ni tisti pristrčni, brezkrbni smeh naših zlatih petnajstih let. Še enkrat bi se rada tako smejala, kakor smo se smejali takrat. Eden je bil vesel in se je zasmel in tudi drugi so bili veseli tisti hip in so se smejali pristrčno. To je tisti smeh, ko se ti z ustami in očmi smeje celo srce in vsa duša. Kako smo se smejali! Spala sem z materjo v eni sobi, Leo je spal z najstarejšim bratom na drugem koncu hodnika, mlajša brata pa sta spala v podstrešni sobici. Tam gori se je vselej začelo. Zaslišalo se je hihitanje, bose noge so stekle po stopnicah in že se je ozval pridušen smeh pri najstarejšem bratu. Jaz nisem vedela zakaj se smejejo ali naenkrat mi je postalo strašno veselo, srce mi je razposajeno zatrepetal, pritisnila sem odejo na obraz, da bi se ne slišalo, kako se smejem.

»Mir!« je rekla mama zlovoljno.

Pritajila sem se, vroče mi je postalo od pridušenega smeha, v prsih je nekaj objestno skakalo in žgačkalo.

»Pst, pst!« se je čulo iz hodnika in še hujše hihitanje se je ozvalo.

»Kaj pa je že spet?!« se je jezila mama. »Mir, mir, pravim!« je zaklicala ježno na glas.

In tedaj je že cela hiša odmevala od svežega, mladega smeha. Bose noge so tekle po stopnicah nazaj gori, v sobi na hodniku so zaškripala vrata, ključ se je obrnil.

Mama je v sami nočni srajci bežala ven. Trkala je na vrata ali odprli ji niso. Vrnila se je v resnici razjarjena. Pod menoj je škripala postelja od smeha. In kolikrat je mama pristopila in me je nabunkala. Imela je rahel spanec in ko se je razbudila, ni mogla več zaspati. Ali mene ni nič bolelo, samo še bolj mi je bilo na smeh, ker sem morala molčati je bilo še huje in kolikrat so me polile vesele, objestne solze.

»Zakaj ste se smejali sinoči?« sem vprašala drugi dan.

»Tako, kar smejali smo se. Za nič. Srečku se je gumb odtrgal pri srajci, pa se je smejal in potem sem se že jaz«, je pripovedoval srednji brat.

Taki smo bili takrat.

Dolgočasili se nismo nikdar. Vsaka minuta, ki smo jo živeli nam je prinesla kaj novega.

Ali nastala je zopet jesen in šola in vsak je odšel na svojo stran. Leo se je preselil k stricu v Trst in ni ga bilo več k nam

na počitnice. Po maturi je odšel k vojakom na eno leto. Od tam jo pisal bratom lepa in zelo podučna pisma. Meni so se zdela ta pisma celo premodra in prestara. Ali on je takrat mnogo preživel in življenje je bilo položilo nanj svojo trdo in strogo roko. Oče in mati sta mu umrla v enem letu in izgubil je ž njima tihi in skromni kotichek, kamor je lahko prišel odpočiti si doma na toplem za par dnij. In težko je človeku prvi mah, ko vidi, da nima doma, da ni več gnezda zanj, da se je razsulo in razpalo . . .

Pozneje ni pisal nobenemu več, samo meni. In tudi meni le vsako leto kratko voščilo za moj god. Inženir je in od vseh štirih vetrov že, mi je prispelo to voščilo od njega. Ne zahvalim se mu nikdar, ker ne vem kje je a on nikdar ne napiše naslova. Ne napiše naslova. Ne napiše, kako mu gre, ali je zdrav, zadovoljen, srečen. Ali to voščilo mi je, kakor lepa roža, utrjana v spomin na one naše brezkrbne, solnca in lepote polne mladostne dni.

»Čestitam ti! Želim ti vsega dobrega in vsega lepega!« — to piše.

Jaz se zamislim nad to kratko čestitko, ki mi je najmilejša od vseh. Zato mi čestita, ker smo skupaj hodili takrat po zelenih travnikih, ker smo skupaj sedeli v solncu na parobku gozda in kurili gromade, ker smo skupaj gledali v mesečne noči v tistih naših mladih dneh. In moje oči so ga gledale najbolj udano in hvaležno, kadar nam je govoril pesmi svojih najmilejših pesnikov. Kdove, če je še kedaj potem našel tako verne poslušalce, kakor smo bili mi takrat, poslušalce, ki bi imeli še tako čiste otroške duše, da bi se zapisala vsaka lepa beseda v srca, kakor se je v naša?!

Taki smo mi ljudje: radi dajemo najlepše, kar imamo in hvaležni smo vsem, ki hočejo sprejeti naš dar. Ki ga sprejmejo in ne vržejo v blato

Zato mi čestita, ker so mi dragi oni časi, ker so mi svete one lepe ure, ki nam jih je dal takrat.

Včasih mislim: Kjerkoli si, hvala, za tvojo čestitko! Hvala, da ne pozabiš!«

Moja prijateljica je obmolnila.

Vrnili sve se nazaj. In ko sve šli med vrtovi, se je vsipalo belo in rožasto cvetje raz cvetočih drevesh na naji. Obviselo je v zagibih najinih svetlih oblek, na glavi in na ramah je obležalo. Polahko sve šli, da ne zdrznejo cvetovi raz naji doli na pot, da jih pohodijo ljudje.

In med zadnjimi vrtovi sve srečali listonošo. Oddal je moji prijateljici par pisem. Pomolila mi je jedno: »Odpri in čitaj!«

Raztrgala sam zavoj in brala: »Čestitam Ti za god, kakor vsako leto! Želim Ti vsega dobrega in vsega lepega, kakor si sanjarila takrat doma, ko sem še hodil k Vam na počitnice. Srečna bodi! — Leo.«

Njen god je bil ta dan . . .

IVO BLAŽIČ:

ANICA.

Dolgočasna in pusta je bila pokrajina naokrog. Skoro neprozorna megla je ležala nad širnimi poljem in zelenimi travniki. Anica je korakala počasi po beli, blatni cesti. Umazani so ji bili stari, že na več krajih preluknjani črevlji.

Vran je zakrakal tam nekje v megli morda na visokem hrastu ali košatem brestu ob leno tekoči reki.

Zdaj in zdaj je pršil lahien dež v majhnih, neznatnih kapljicah na zemljo.

Anici je bilo tužno v duši.

Videla je pred seboj le meglo in belo blatno cesto. Zato ji je bilo še bolj pusto in neprijetno. Čutila je tisto žalost in osamelost, kakor jo čuti človek, zapuščen in ločen od sveta, človek, ki nima na svetu več dragega doma in ljubečega bitja, da bi iskal pri njem utehe.

Hodila je tako počasi in drsajočih korakov po umazani, z lužami motne vode prenapoljeni cesti. Kakor bi ne bilo nič več življenja v njej, se je zdelo, ko je tako leno stopala z globoko sklonjeno glavo. In duša ni imela poleta v jasno bodočnost, začrtano z odločnimi potezami.

Živela je le od preteklosti. In ta je bila neprijetna in spomin na njo je bil grenak. Malo lepih in svežih dni je bilo v pomladi njenega življenja.

Krasna jutra so vstajala izza gora tolikokrat, vsa veličastna so bila, opasana z drobnimi lesketajočimi se rosnimi kapljicami in zlatimi solčnimi pramenčki, ki so trepetali po snežnih velikanih liki zvezde na daljnem nebu. V takih jutrih je šla morda v šolo med travniki in njivami in utrgala nežno rožo in jo poduhala. A v duši ji je bilo prijetno. Spomnila se je doma in bila je otožna.

Zjutraj je prišel oče domov. Bil je ves vinjen. Vso noč je pil v družbi in zapravljal še tisto njivico in hišo, ki mu je ostala. Počasnih, negotovih korakov je prilezel v hišo in se zadril nad Anico.

»No. punica, ali si kaj skuhala?«

Anica se je jokala in mu dala skodelico kave.

»Kaj se kremžiš? Nič se ne boj, jaz jim že pokažem, goljufom! Ne bodo mi prodali hiše ne ne — — — — bodo je ne, Tinčku že ne — —«.

Počasi in zmedeno je govoril zadnje besede, prijel za skledico, da bi pil, pa mu je padla iz rok in se razbila. Kava se je razlila po tleh. Tinček se je opotekel in zvrnil na posteljo, kjer je še nekaj časa govoril sam s seboj in preklinjal ves svet, potem pa zadremal.

Ko se je prebudil, je bilo že poldne. Neprijetno mu je bilo pri srcu. Zjokal se je v včasih nad podrtinami svojega življenja in

sklenil, da ne gre nikoli več v tisto društvo. A ni mogel. Nekaj mu je priraslo k srcu in ga sililo, da je šel zopet znova. In pili so in kvartali. Nihče jih ni motil. Včasih je prišla kakšna žena in poskušala spraviti svojega moža domov. A ni se ji posrečilo.

»Pojdi domov, Jože!« je prosila že priletnega moža, ki je imel pred seboj merico žganja.

»Pusti me, baba!« je zarohnel mož. Siva brada se mu je zmajala, obrvi so se mu namršile, s krvavimi obročki obrobljene oči so gledale jezno.

»Pojdi, večerja bo kuhana«, je prosila, pristopila k njemu in ga povlekla za rokav.

»Jože, ti si šema! Zapodi jo no! Kdor se ženi, je tepec. Zdaj pa imaš, ker si lazil za njo v mladih letih!«

»Gašper, ti mi bodi tiho! Tebe ni marala: Nevošljivec ti, sram te bodi.«

Vstal je Jože, zgrabil za merico in hotel udariti Gašparja.

»Mir, pravim!« zagrozi Tine in prime Jožeta za roko. Neža se spusti v jok.

»Jože, pojdi domov!«

»Ne, spravi se ven! Tu ni prostora zate!«

Iz druge sobe pride krčmar in poskusi miriti razburjene pivce, Nežo pa prosi, naj odide. Jokaje in s težkim srcem odide uboga žena.

»Ti, Gašper, goljufal pa ne boš«, reče čez nekaj časa ves razjarjen Tinček, »karo as je izginil v tvojem rokavu!«

»Ni res, lažeš, klada!«

»Možje, vrzimo ga ven, Gašper je slepar«, kliče Tinček in vihti svoje dokaj močne pesti proti Gašperju.

»Kdo bo mene ven metal? Ti, revček, pojdi no sem!«

»Lump, ven!« je kričal Tinček.

Spopadla sta se z rokami. Pivci so poskusili miriti, ali se jim ni posrečilo.

»Kup gnoja, tu imaš, na, na!« je vpil Gašper in dvakrat klofutnil Tinčeka po glavi. Tinček je zgrabil za stol, stisnil zobe, zaškripal parkrat z njimi, pogledal Gašperja s peklenskim pogledom in hotel udariti. Ali Gašper ga je prehitel in loputnil z litersko steklenico po stari glavi, da se je kar zvrnil. Povedila se mu je kri in rdečila umazana tla.

Nesli so ga domov.

Anica je ravno pripravljala večerjo, ko vstopijo z nezavestnim Tinčekom v sobo.

»Jezus, Marija! Kaj pa je za pet ran Zveličarjevih?«

»Gašper ga je pobil, punica.«

Deli so ga na posteljo in odšli.

Anica je tisto leto nehala hoditi v solo. Bila je že razumna deklica. Slekla je očeta s težavo, ga ogrnila, mu omila glavo z mlačno vodo in jo obvezala.

Bdela je potem celo noč pri postelji, molila in jokala. Mislila je na svojo mater, ki je umrla davno, davno, ko je bila ona še majhna, prav majhna. Dom je stal tedaj še trdno, in oče je le redko

zahajal v gostilno. No, pa je zbolela mati neke noči; po zimi je menda bilo. Kmalu potem je šla mimo bela žena, in potrkala na okno. Zašklepetalo je, senca je švignila po steni — matere ni bilo več.

Zunaj je pa brila burja, oster in neprijeten gost kraških in vipavskih brd. Zaganjala se je v vrbe, ki so rastle ob Vipavščici, jih tresla in pripogibala do tal.

Od tedaj je pa šlo nazaj. Oče je začel pogosteje zahajati v gostilno. Naposled so ga privezali tovariši popolnoma na se. Prirastel je k njim in čutil, da je le pri njih utehe zanj.

»Oče ne hodite!« ga je prosila včasih Anica.

»Ne morem, ne morem! Tu notri me peče. Žejen sem, strašno sem žejen.«

In šel je in pil.

Danes so ga njegovi tovariši pobili.

Proti polnoči se je zavedel. Ali govoril je zmešano in nerazumljivo.

»Kaj ne punčka, jaz sem lep fant. Rdeče lase imam in svitel jopič, kaj ne?«

»Jaz sem Anica, vaša Anica! Ali me ne poznate, oče!«

»Lepo je bilo . . . kaj so rekli; da sem zapravlil? Ne, ne!

Hiša stoji cela, polje rodi pšenico, vinograd vino. Ne, ne, Gašper, ti si grduh!«

»Oče, oče«, je vzdihnila in se sklonila nad njegovo glavo. Neprijeten duh po vinu je puhtel iz njegovih ust. Brada je bila zanemarjena, poslednje kocine so bile zamazane s prahom, žganjem in vinom.

»Punčka, punčka, moji možgani puščajo. Prav je, saj ne samo meni. Pol sveta ima razpočene možgane.«

Govoril je še dalje zmedeno. Anica je pa jokala poleg njega in komaj čakala dne.

Jutro se je porodilo, lepo krasno pomladno jutro. Vstajala je narava in se budila k življenju.

Prišli so orožniki v vas in so odgnali Gašperja v zapor. Tudi pri Tinčeku so bili.

»Lahko noč, grenadirji, lahko noč! Čakajte no, grem še jaz z vami, na vojsko, nad Turka, nad Laha. Čujte, nad Gašperja grem.«

Vzdignil se je s postelje, ali glava je bila težka in telo trdo. Ni mogel vstati. Tri dni potem je umrl. Ljudje so molili zanj in govorili med seboj: »Bog ga je dobro spravil, da nam ne bo v nadlego.«

Anica je jokala, vzela slovo od razsutega doma in odšla. Dolžniki so se oglašali. Ni jim delala napotja.

Pusta in dolgočasna je bila pokrajina naokrog, čeravno je bila pomlad. Skoro neprozorna megla je ležala nad širnim poljem in zelenimi travniki. Anica je korakala počasi po beli, blatni cesti v tuje mesto . . .

ŠE NENATISJENI MURNOVI PESMI.

I.

Ti veš, da ljubim drugo dekle
in poješ le in se smejiš —
ti veš, da zapustim te dekle,
če ti to hočeš in veliš.

Jaz vem, da pustil bom te dekle
ker ti hotela boš tako —
in vem da potlej vse življenje
temno mi bode in mrtvo . . .

II.

Oh grenke so strupene solze
zato pa padajo v srce —
in svetli dan mi jih omije
in črna noč o njih ne ve.

Ne plačem za zgubljeno srečo,
sedanjost nosi mi srce . . .
Jaz plačem le za mladmi leti
ki mi zašijejo šele . . .

* Ti dve pesni sem našel v neki stari knjižici Reclamove biblioteke.

(SAMKO CVETKOV.)

JOSIP BEKŠ:

MOČ.

Vsak večer ob isti uri
hodi nekdo me tolažit
in obetat lepih ciljev —
pride nikdar ne potrka.

In če zrem tja v noč opojno,
polna je pomladnih čarov,
pa nikdo ne ve, odkod so,
in nikdo ne ve, zakaj so . . .

Ah, ti moč, kdo mi razplete
tvojo tajno govorico?
Jaz te čutim, ker imam te,
a ne vem, zakaj imam te . . .

LEA FATUR.

VDOVEC V ZADREGI.

Mokrinova Neža se je hotela možiti. To sladko in opravičeno željo je gojila sicer že dvajset let, a sedaj se je bližalo uresničenje njenih nad. Saj je dejala vedno:

»Enkrat se bodem, to je gotovo, kedaj pa ne vem. Nastavljati se je treba, v hišo me ne pride iskat nikdo«. — Tako je dejala in prav je imela. Iskala ga je neutrudno, nastavljala se, hodila po veselnicah — pa vsak ni bil za njo — ona ne za vsacega.

Imela je dote štirideset forintov. Bila je dobra kuharica, šivilja, znala je »kaj treba pri hiši in pri polju«, bila je varčna, pa kljub vsem tem lepim lastnostim je dočakala štirideseto leto doma. Štirideseta, da je o strahu pravijo loteristinje, za dekletke, ki se hoče možiti je res strašna; pa vendar ni, da bi človek obupal, znani so slučajji, da so se vdomila stara dekleta bolj nego mlada; čakati treba. Tako je dejala Neža, upala — in ne zastoj.

Ni je varal srca tajni glas.

Tiste dni je umrla soproga nadoficijala pri davkariji. Težko je mlademu možu, če ga zapusti ljubljena žena, še težje staremu, če je preživel osemindvajset let z njo v dobrem in slabem in se najde naenkrat sam z otroci.

Nerada je zapustila Jankičeva moža in petero otrok. Pa smrt je ljuta gospodarica, ne vpraša, hočeš — nočeš — moraš in morala je iti. Sicer ni imela dosti dobrega — kaj drugega nego skrbi so ji provzročili mož in otroci? Pa bila je žena, bila mati in ljubila jih je.

Komaj so odnesli mrtvo ženo, že so se menili sosedje in znanci, katera bi bila zanj. — In postavila so se na noge, stara in mlada dekleta, hodila mu na pot, gledala ga izzivajoče in zapeljivo.

Saj mož je bil star, šlo se je za lepo plačo in pokojnino, vsaka je dejala: »preskrbljena bodem« in ni pomislila, kako nemoralčno je njeno govorjenje. V globoko žalost vtopljen vdovec ni niti zapazil, da ga zasledujejo. Prvih štirinajst dni je gledal vedno v tla in brisal si skrite solze.

Potem je že pogledal kradoma v kak cvetoči obrazek in po preteku štirih tednov se je pogosto oziral po dekletih. Ne, da bi se hotel ženiti, ali vsak rad gleda lepo mlado dekle, to je naravno. Jankič je imel staro kuharico, ki mu je gospodarila in se ni mislil ženiti. Ali ljudje —

Tudi Neža je rekla: »To bi bi bila partija za me«.

Zvedela je za ženo, ki je bila osebno znana z Jankičem; šla je k njej in ji rekla: Vse pride po ljudeh, dajte uredite mi to, ne bode Vam žal. Tinečka, stara umna žena, ji je odgovorila: »Vse pride po ljudeh, le zanesite se name.

Tako tedaj —

Jankič je sedel v svoji pisarni, zavarovan z leseno ograjo proti sovražnim napadom. Bil je sam v svoji sobi, sprejemal in rešaval je vloge, stranke so prihajale in odhajale. Najraje bi bil videl, da bi danes ne bilo nikogar, ker je imel težke račune: nekaj ni bilo v redu, pa ni bilo.

»Oh dober dan, Vaša vloga?« — Tinečka se je naslonila pod okence in rekla polglasno: »Oprostite, gospod, imam drugo opravilo, vdovec ste, kaj Vam kaže družega, kakor ženiti se? Vem za nevesto prilične starosti za Vas. Ima štiritisoč in je dobra gospodinja. Ako Vam je všeč, jo pripeljem jutri sem, ona ne ve nič o tem; povem ji to pozneje.

Jankič je poslušal z enim ušesom in mislil na nesklepčni račun. Nič ni vedel, zakaj, vendar ji je prikimal. Zadovoljna je odšla, ko je prišla druga stranka.

Leta je bil star penzionist sivih brk, polomljene hoje, skrbno sčesan i obrit: »Dober dan gospod! — Dober dan Švigelj, Vaša vloga?«

Švigelj je izvlekel robec iz žepa, obrisal si skrbno nos in oči: »Nimam vloge, slišal sem gospod Jankič, da se kanite ženiti. Jaz imam hčere, mlade, lepe, vsakemu jih ne dam, Vas pa poznam in rad bi Vam dal eno, še raje pa obe. Tako težko se razpeča tako blago.«

»Prevelika čast«, se je nasmehnil Jankič, »pa moj Anton je starejši od Vaših hčera, kako bi to bilo?« — »Oh, se bodete že pobotali, križ je z dekleti, jutri Vam ju pripeljem, da jih pogledate, kaj ne?« Jankič je mislil na račun in kimal. Odšel je Švigelj in vstopil mladi davčni praktikant.

»Servus amice«. Vaša vloga?« Moja vloga je nevesta za Vas gospod nadoficijal. Sestro imam, ni prav mlada. Vam bi jo pa privoščil, prav pristala bi Vam, saj blago je še boljše, če malo poleži.«

»Včasih je preperelo«, se nasmehne vdovec s kislim obrazom, ker je že slišal o suhi jezičini stari goski.

»No, bodete že sami videli, spoznati se treba; najbolj praktično bo, če pride k meni in Vam jo pokažem, da ona nič ne ve o tem, za kaj se gre«.

Vražje številke, Jankič je mislil nanje in kimal.

Zopet se je pokazal pri okencu zgrbljen ženski obraz. Skrivnostno mu je migala starka: »Gospod, kaj ne, da so oni vdovec? Poslala me je mlada vdova, če se mislijo možiti, bo prišla jutri sem«. — »Da, da, hodi k vragu, ti in tvoja vdova«, tako je zamrmral nesrečni vdovec in ker je bila ura že šest, snel je klobuk s klina in odšel na pokopališče. Poiskal si je samotno pot, kjer je zapazil, da srečuje na svoji navadni poti vedno iste ženske, da ga gledajo in mu namigavajo.

Zjokal se je nad grobom skromne, tihe žene, katero je sam poiskal in našel, in vračal se ves potr t domov.

Na potu ga je srečal prijatelj: »Sluga, zdravo! Ah kaj, še vedno žalosten, mrtvo je mrtvo — jaz vem za partijo za te, vdova je, ima štiri male otroke, so prav kratkočasni«. — »In jaz pet, rad bi videl, kako bi to bilo« — nevoljno je hitel ubogi vdovec naprej, prijatelj je klical za njim: »Jutri jo pošljem v urad, saj ne boče vedla, za kaj se gre«.

Drugi dan se je vglobil vdovec v svoj račun in pozabil na vse ženitbene ponudbe. Pa zbudil se mu je nejasen spomin na večerašnje dogodke, ko se je pojavila pred okencem umna Tinečka in mu pokazala z očmi krepko rudečelično deklico, prijetne zunanosti, gladko oblečeno in počesano.

Nekaj radostnega je preletelo vdovca osamljeno srce. Prikimal je in Tinečka je predstavila Nežo z besedami: »To le gospodično Mokrinovo sem pripeljala, rada bi zvedla ali bo res samcem naložen davek. Oni bojo vedeli.

Jankič je odprl usta, pa ni utegnil pregovoriti navadne fraze: »v čast mi je«, ker je prišvedral v pisarno stari Švigelj v spremstvu dveh mladih deklet, od osemnajst do dvajsetih let. Oblečene sta bile prav čudno, lasje so jima viseli v čelo do ušes. Vdovec se je prekrizal v duhu.

Stari ga je pozdravil, dekleta so se pa ogledovali in hihotali: »Tak star plesnivec, pa se hoče še ženiti . . .« Jankič je slišal prav dobro ljubeznjivo opazko deklic »ki nista vedeli, za kaj se gre« reagirati pa ni mogel, ker je že vstopil v pisarno mladi praktikant z drobno izsušeno staro devico v obleki iz preteklega stoletja.

»Gospod nadoficijal dovolite, da Vam kar mimogrede . . .«

Ni utegnil dokončati, ker je že vstopila ženska nizka postave, odeta v črnino.

Pllašček je pokrival malo visoko rámo, lice je zakrival gosti pajčolan, vendar je švignil skozi mrežo hudobni pogled škilastih oči, na cvetočo Nežo in ostale ženske osebe. Odrinila je praktikanta od okna: »Dober dan gospod . . .«

Glasno vpitje štirih otrok ji je vstavilo besedo.

Lasje so vstajali vdovcu, ko je videl vstopiti mlado vdovo s štirimi negodnimi otroci. Vdova s skrbnim, žalostnim, vendar upa

polnim obrazom, se je ustavila pri vratih in pogledala Jankiča, potem otroke, češ: »Gospod, to so moji otroci.«

Ves iz sebe je gledal Jankič na izdajška vrata, bila so kakor pušica Pandore, iz katere je prihajalo vedno večje zlo. Pride li še kaj in zakaj se zbirajo?

Ženske, od katerih ni vedela nobena, »za kaj se gre«, so se spogledale in uganile z žensko prefriganostjo, da je pripeljal vse njih isti namen.

Potemneli so obrazi, nevihta se je zbirala, le Neža je ostala mirna.

Mladi deklici sta se suvali, penzjonist je stopal z ene noge na drugo, stara goska je počrnela jeze, rdeča vdova se je rudečila še bolj, otroci pa so našli vrata v trdnjavo, vsuli se v njo, in, ker so bili ljubki »kratkočasni«, so prevrgli kmalo črnilo in ga izlili po računu okamenelega nesrečnega vdovca.

Zasvetilo se mu je v glavi, spoznal je opasnost položaja, ker ni varno, ako pridejo tekmujoče ženske vkup.

Pogled na v črnilu plavajoči račun mu je dal pogum. Vstal je, ko Napoleon na Elbi z novim pogumom, pometal »kratkočasne« otroke iz pregraje in zaprl vrata; nato se je obrnil s strogo službenim obrazom zkoji okence na stranke:

»Prosim . . .«

»Gospod nadoficijal, Vi ste veleli«, so se oglasili Švigelj, praktikant in obe vdovi zajedno.

»Le vse po vrsti, kdo je bil prvi?« »Jaz gospod«, se je oglasila Neža mirno, »pa ker ste preobloženi z delom, Vas nočem muditi.« Podala mu je roko, stisnila jo krepko in odšla s Tinečko.

Tudi Švigelj je kimal dekletoma in se poslovil z besedami: »Blaga dosti, gospod vdovec, tržne cene padajo, pridemo drugič.«

Praktikant je pozdravil meneč s pogledom na vdove in otroke:

»Nisem vedel, da si bodete naročili za danes celo menežerijo.« Škilasta vdova je pošepetala skozi okence. »Kaj ste tako lakomni otrok, da si jih pustite voditi sem?« in odšla je s strupenim pogledom.

Plašna je ostala še vdova z otroci, obrisala jim je po možnosti madeže črnila z obraza, prstov in obleke in rekla s solzami:

»Sram Vas bodi, da otresate tako grobost nad mojimi angeljci!« Proti otrokom je nadaljevala glasno: »Poprej naroči mrha naj pridem, zdaj ima pa tako goflo in stresa sitnost, takle star dedec. Seveda, punčke, te mazafure Švigljeve, so mu že všeč — ni ateta za Vas, ubožice, pojdimo!«

Hvala Bogu, Jankič si je oddahnil, pozvonil je slugi, da počedi in obrnil dvakrat ključ v vratih. Potem se je lotil zopet računa.

Ni hotelo biti v redu, pa ni, številke so kar plesale. Pred očmi je imel Neže prijazno lice, po ušesih so mu šumele besede: »stari plesnivec«. Odločil se je trdno, da se baš ne bode ženil, ne s staro, ker je ne mara, ne z mlado, ki bi se norčevala iz njega.

Sam hoče bloditi še mu namenjeni življenja čas, zvest hoče ostati mrtvi ženi. Ta misel je bila tako elegična in spodbudna, da je ves ginjen pretakal nad svojo lastno krepostjo solze na račun, ki pa s tem še ni bil sklenjen.

Ojunačil se je in nesel račun v pisarno svojega kolege:

»Prosim te, preglej to, meni ni nikakor možno; saj veš, žena« in otiral si je solze. — »Katera žena pa, mrtva, ali živa?« se je smejal bezčutni kolega. »Saj slišim, da te oblegajo žive; neumnost žalovati po mrtvi. Vzemí drugo pa je, saj prej ne bodeš imel miru; ženske gredo na vdovca, kakor muhe na med. Posebno če je priletel in zapašča lepo pokojnino, kaj ne Jankič? — Jaz vem za eno«

»Tudi ti, Brute?« vzdihnil je nesrečni vdovec in odšel s težko glavo h kosilu. Šel je po skritih potih, da se izogne sitnih žensk. Doma so čakali trije fantki, dva odrastla sta bila že v službi. »Papa, Urša mi ni prišla gumba. — Papa Urša še ne ve, kaj je samostalnik, tako je zabita, mama mi je pomagala pri naloži — Papa, rekel sem Urši, da me boli glava, pa je rekla, da njej to nič mari, da ima dovolj drugega posla in me ne more negovati.« Mož je vzdihnil, pogladil bolečo glavo najmlajšega, prišil večjemu gumb in pregledal nalogo srednjemu.

Nato je prinesla čmerikava dekla kosilo, prepirala se z otroci, obnašala se sploh bolj oblastno, kakor devet gospa. Vdovec je jedel in vzdihoval. Gospodinje je manjkalo, kamor je pogledal. Slednjič se bode moral le ženiti, pa razun Nežinega so mu bili vsi tisti obrazi nevšečni.

Neža pa ni vedela »za kaj se gre«, kakor je rekla Tinečka. Leta je zvita ženska, gotovo hoče kaj zaslužiti pri tem. Kakor navlašč je srečal popoldne Tinečko. Ustavila sta se. »No gospod, kako Vam je ugajala? Ko bi dobili tole, bi bili srečni, jako dobrega srca je za otroke. Jaz ji dam lahko kako dobro besedo; kajti ona se ne mara možiti. Saj ji ni sila, zase že ima.«

»Ali mislite, da bi me vzela?« — »Če vam je povšeči, bom govorila ž-njo; saj veste, vse gre po ljudeh, zastonj pa ni nič!«

»Saj ne bo zastonj, Tinečka, poskusite svojo srečo.«

Kaj bi pravila nadalje! Neža se je možila. Dolgo je čakala pa pričakala je. Primožila je pet otrok, ki jih ljubi in izhaja ž njimi prav dobro

GROZDAN SLAVELJKO:

MOJI LJUBICI.

Tebi deva,
bridke solze,
rahle upe
posvetim;
kar uživam
v sreče dnevih,
tebi dajam,
kar trpim:
Sreče nade,
hrepenenja,
mračne misli
in želje,
grenke jade,
in spomine,
ki življenje
mi more.

Tebi dajam,
noči žaljnih
in prečutih
misli vse;
vse dejanja,
in nehanja,
duše žgoče
vse želje.
Ti si meni,
vse na sveti,
oče, mati,
ljubica,
brat in sestra
in tovariš,
ti moj up si
deklica!

VITOUJ JELENC:

V MENI JE NOČ.

Vse polje cvete,
poljana duhti,
kadar čežnjo gre
vesela pomlad,
ko žarki se sončni
po polju igrajo.

A v meni je pusto,
ni belih cvetov,
ni božjega sonca,
duhtečih vrtov!
In v meni je noč
tema vsepovsod,
nikjer ni življenja,
nikjer ni vstajenja.

I. H., v Pragi:

KADAR NIMAMO DENARJA.

Velika vojaška spalnica z devetnajstimi vojaškimi posteljami, dolga, da se ob nekoliko bolj slabi razsvetljava komaj vidi iz kota v kot in strašna, da mine vsakega veselje, kdor je prestopil njen prag. Okna so visoka za poldruga moža in primeroma zelo ozka. Je jih šest in po dnevu ne manjka svetlobe; prav tako tudi ne manjka ropota in šuma, ki prihaja iz ulice in iz vrta, ki je pred vojašnico, električna železnica, težki tovorni konji in vozovi, izvoščiki in kočije, postreščiki s svojimi dvokolesnimi vozovi, mlekariji, kramarice, pestunje, otroci, glasno smejoče se mladenke. Na večer svetlobe izmanjka, šum pa ostane še vedno. V sobi se prižge luč in ob obeh dolgih, neznansko nerodnih mizah iz mehkega lesa oživi za nekaj časa: snaži se obleka in čevlji, pišejo se pisma in karte. Ali to življenje traja le kratko in večina mladeničev se izgubi v mesto in kantino in soba ostane prazna in temna.

Kadar pa nimamo denarja je stvar nekoliko drugačna. Obleko čedimo mnogo počasneje kakor sicer in zdi se nam; da je bolj umazana kakor navadno. Med snaženjem se izvije temu in onemu iz prsi komaj slišen vzdih in za tem še drugi. Ta in oni se izmučen vsede na postelj in se prične trudno ozirati po svojih tovariših in po vsej sobi. In tedaj opazi, da smo zopet tisti kakor navadno: štirje Slovenci, dva Čeha in jeden Rusin. In nič se ne začudi, da smo se dobili zopet stari znanci in da smo zopet suhi.

Ne mislite, da je človek že sit in srečen, če je v Pragi pri vojakil! Kdor se misli v Pragi počutiti dobro, naj si le vzame seboj lepo porcijo potrpežljivosti in še lepšo možnjo denarja, kajti biti brez denarja, je v Pragi prav tako žalostno in dolgočasno kakor v našem Kranju ali Cerkljah. Prav za prav je tukaj na severu dolgčas po peticah še večji, kajti doma na Slovenskem človek niti ne ve, kaj naj začne z denarjem. Kaj pa sem imel tam doli? »Mavrila« in »Retička« pa včasih kako pol ponesrečeno igro v »Bralnem društvu« ali v »Čitalnici«. V Ljubljano v gledališče pa smel nisem, ker nisem imel spremstva. In pa »horo legalis« smo imeli. Tu v Pragi pa, ej, tu so gledišča, kavarne, gostilne, veselice, plesi, izložbe, dekleta, ej vsega je tukaj — samo denarja ne. In če denarja ni, je vse to za te, kot da si v Kranju ali v Cerkljah.

Prve dni, ko smo še imeli denarja in smo bili še veseli, je vprašal Karlo, rodom Tržačan, nekega Čeha, če nima denarja, da je ostal doma v vojašnici. Čeh se je potrkal po žepu, da so zažvenkljale desetice veselo, kakor zvončki na Miklavžev večer.

»Posodi mi dvajset krajcerjev!« mu pravi Karlo.

No, tedaj smo se prepričali, da pri Čehih nimamo dosti upanja na posojila. In res so nam posojevali do danes večinoma slovenski dijaki pa nemški vojaki. Čehi so premalo zaupni in imajo prav. Kolikokrat posodi človek, pa ne dobi nazaj nikdar! Praktika, praktika, te imajo Čehi, nam Slovencem pa gleda idealnost povsod iz rokavov in žepov.

Ko nam je zmanjkalo denarja prvič, so šli vsi trije Slovenci na lov za njim, jaz sem pa ostal doma v kasarni. Karlo in Drejčec sta se vrnila suha, kakor sta odšla: izposodila sta si pri nekem rojaku vsak eno krono in jih zapravila še predno sta prišla nazaj. Lenart je prinesel dva goldinarja, ki mu jih je dal tudi neki slovenski dijak, sam revež. Polovico je dal meni, naj gospodarim z njo, kakor najbolje vem in znam. Jaz sem zlekel iz kovčega svoje pisarije in pričel nadaljevati neko povest, da bi si tako prislužil nekaj soldov.

Drugega jutra, bila je nedelja, so naši Slovenci nakrat izginili, in se vrnili šele h kosilu. Bili so v kantini, kjer so zapravili Lenartov goldinar. Popoldne sva šla s Lenartom med slovenske visokošolce; šli smo na Višehrad in še drugi čuk se je šel gret k vragu. Tako smo bili zopet brez denarja. Vedoč, da našim slovenskim mladeničem samim navadno tiči v žepu gad, se nismo marali zateči več k njim; raje potrpiamo, že pride pomoč!

Naslednje večere smo ostali doma. Jaz sem pisal, oni so pa posedli po posteljah in se razgovarjali. Ali kmalu sem se prepričal, da ne morem pisati ob taki luči in takem nemiru. Zato sem se pridružil ostali družbi, ki se je med tem še pomnožila za dva Čeha.

Sedeli so na Karlovi in Drejčetovi postelji in se zgovarjali o samih strašno pikantnih stvareh. Največja mojstra v pripovedovanju sta Karlo in Čeh H.

Ej, ta Karlo in ta H. to sta dva posebna človeka. Oba sta precej rejena in oba nemarna in lena. Oba imata hudobne in uma-

zane jezike. Imata se rada, pa se vendar vedno špikata in prepirata, kajti se borita za to, kdo je v naši spalnici večje »prase« in manjši »hlupak«. Te njiju borbe so včasih strašno smešne, seveda vedno po vojaško surove. Pri vojakihi se namreč navadi človek surovosti bolj kakov star konj slabe krme.

Čez nekaj dni se je Drejče spomnil, da je to, kar počnemo sedaj, prav za prav zapravljanje časa in da tako postanemo prave packe in suroveži. Pritrdil sem mu in na njegov predlog sva šla na izprehod. Šla sva po mestu — kam bi pa šel človek sicer zvečer. In kaj sva videla vse na teh razsvetljenih ulicah in trgih! Ej, kake izložbe so to! Kake obleke in kaki klobuki, pa kaka zlatnina in srebrnina! In pred izložbami devojke, samo kri in mleko, krasne kakor pomlad in lahke kakor srne! In s kakimi očmi so gledale krila, bluze in klobuke. Da bi imel denarja, takoj bi stopil k eni in jo vprašal, kaj bi imela najraje. Pa saj bi jo bilo sram, da se vtikuje vanjo tak »rekrut«. In v tem hipu se mi je zazdelo, da so moji črevlji strašno nerodni in teški in da strašno zbijajo po ulici. In moja čepica, kako strašno smešno mi mora sedeti na ostrizeni glavi. No, hlače bi še bile, ali jopica in plašč, kako široko in veliko mi je oboje! V tem trenutku sem se zazdel samemu sebi neznansko smešen. Poleg mene je stala mlada, lepa deklica cvetočega lica in lepo opravljena. Nehote sem ji pogledal v obraz, ona je storila prav tisti hip isto in oba sva zarudela. Povesila je oči in odšla.

Sam satan bi Vam ne mogel popisati, kako sram me je bilo takrat. Sunil sem Drejčeta pod rebra in šla sva dalje, ne da bi spregovorila besedico. — Misli, neumne in težke, so brodirale po moji glavi. Kako sem spodil to mlado golobičico s svojo nerodno postavo in še nerodnejo obleko. Kakor strašilo sem za v turščico, da bi plašil vrane. In ta krojač. Kdaj sem mu še dal staro obleko, ki sem jo kupil od svojega cerkljanskega prijatelja, in še vedno je ni pre naredil. Lahko bi jo že nosil cel teden, pa je še vedno ni. Na to sem se spomnil, da bi krojača niti plačati ne mogel in da je prav, da mi obleke še ni prinesel. Kako nerodno bi ga bilo prositi, naj počaka nekaj dnij! In nazadnje je prav za prav tako vse jedno, ali sem tak ali tak. Jaz ne poznam nikogar in mene tudi nikdo, čemu naj bi se sramoval? V meni ne vidijo drugega kot vojaka in če se jim zdi vojak smešen — no, jaz nisem vzrok; naj bi mi pa dali drugačno obleko, če nočejo smešnosti.

Prišla sva do zelo razsvetljenih oken: bila je knjigarna. Pričela sva pregledovati. Bile so tu nakopičene knjige in časopisi, domači in tuji. Potem je prišel pa še zanimivejši oddelek upodabljaočih umetnostij.

O Boga milega, če bi imel človek denar!

Najel bi si eno samo, ne posebno veliko sobo. Nakupil bi si knjig in jih lepo vredil v omari. Potem bi kupil dve slike, vsako na eno steno in kadar bi nehal čitati, bi gledal slike. Gledal bi jih, gledal in sanjal. Škoda, da se tu ne more tako gledati in sanjati, ker je preveč hruma, preveč ljudij — in preveč slik. Da bi

bili samo dve, bi se videlo več. Poskusil sem opazovati samo eno, vtopiti se vanjo, — pa ni šlo. Ostal sem le na vrhu, na obleki in barvah. In če bi imel denar, kaj bi si kupil še? Naslonjač in pisalno mizo, pa lepo luč, ki bi dobro svetila in nič drugega. Seveda obleko bi si tudi kupil. In potem bi pisal. Tako pa pri najbolji volji človek ne more napisati kaj pametnega. Ta soba — dolgočasna kakor mohamedanska mošeja, brez slik in brez okraskov. pa ta miza kakor ploč za perilo in ta luč kakor leščerba!

Obrnila sva se proti domu in šla sva mimo gostilen, sladčičaren, pekaren in užinarstev. Gledala sva dobre in sladke stvari in postala sva lačna in žejna. Lotila se naju je taka lakota, kot da bi še ne bila nič jedla, kar sva s doma in taka žeja, da bi popila celo Vltavo, če bi ne bila tako strašno umazana.

Prišla sva do »Narodnega divadla«. Vse polno lepo oblečenih ljudij, take lepe gospodične kot same nebeške zvezde so hitele v gledališče. Pogledala sva na plakat. »Libuša.« O sakrament, če bi imel človek denar, kaj vse bi slišal, kaka glasba, kaka glasba! Ali denarja nisva imela in vlekla sva se dalje, kot dva sestradana volkova: potrebovala sva dušne in telesne hrane.

Od tedaj nama ni prišlo nikoli več na misel, da bi šla venkaj v mesto suha. Ostala sva raje pri drugih doma v kasarni. In kadar nimamo denarja, tedaj smo doma vsi, seveda žalostni.

Zgodi se včasih, da nimamo denarja, da bi kupili petrolej. No, tedaj smo v temi. Saj se da v temi govoriti prav tako kakor na svitem. In popolnoma temno v sobi itak ni nikoli, ker prihaja nekoliko luči iz ulice od električnih obločnic. Tedaj vlada v sobi polumrak, le v kotih je tema in zdi se, kakor da stojijo tam strahovi. Menda so to naši dolgovi, ali mi se jih ne bojimo, kajti, dokler nimamo denarja nam ne morejo vzeti ničesar; našega črnega kruha in naših telecnjakov pač vsaj ne marajo. In mi smo se še precej privadili temu življenju. Kakor hodimo čisto mehanično po vadišču, tako se tudi brez volje, čisto mehanično vsede vsak na svojo postelj in prične poslušati, kdo pregovori prvi. In ko je zavrtnica odprta, gre samo rado dalje.

Kadar imamo petrolej, tedaj tudi kaj čitamo. Zlasti Rusin, ta človek bi Vam požrl knjig, kar bi jih videl. Ima velike, plave, pleplašene oči in je zelo boječ. Kadar zakriči kak ozvezdan možak se ves strese kakor šiba na vodi in zato ga radi pošiljajo po cigarete, parke, voščilo, mazilo itd. Rad bi se bil učil slovenski in jaz bi bil znal rad ukrajinski, pa sva se učila komaj eno uro.

V takih lepih dneh, kadar imamo smrdljivec, kakor pravijo pri nas petroleju, tedaj me napade še vedno včasih blazna misel, da bi kaj napisal in si zaslužil denar. In taka misel me je napadla tudi danes in prav zato sem pisal te vrste, da bi poplačal dolgove. Zato mi, upam, ne bodete zamerili moje preokretne dolgočasnosti, kajti dolgovi so vedno strašno nerodno breme . . .

?? UGANKE ??

Razpisujemo danes

šesti natečaj ugank

ter si želimo najštevilnejše udeležbe. Pogoji so ti: Rešitve naj se dopošljejo najkasneje do 20. junija. Naslov: „Domači prijatelj“ v Pragi VIII. Pravico do izžrebanja imajo samo odjemalci Vydrove žitne kave in člani njihovih družin. Število rešenih ugank ne odločuje, morajo biti ali najmanj 3 uganke rešene.

==== Cene so: ====

1. P. Žmitek (oljnata slika, umetniški orig.): *Na bregu finskega zaliva.*
2. *Jardiniera.*
3. J. Kostanjevec: »*Iz knjige življenja*« (krasno vezana.)
4. Slika z okvirjem: *Pogled na Barkovlje pri Trstu.*
5. *Figurina.*
6. O. Župančič: »*Čaša opojnosti*« (krasno vezana.)
7. in 8. po 3 skudelice za kavo.

I. Cena: P. Žmitek: Na bregu finskega zaliva.

==== Dobitki petega natečaja ====

so bili izžrebani sledečim rešilcem:

1. Poprsje: *Antonija Tratnik*, učiteljeva soproga, Postojna.
2. A. Aškerc: »*Četrty zbornik poezij*« (krasno vezana): *Jerica Schwegel*, Gorje pri Bledu.
3. Stojče zrcalo: *Ena Rapé*, nadučiteljeva soproga, Smednik.
4. Slika z okvirjem: Bohinjsko jezero pri Bledu: *Ignacij Cuderman*, gostilničar, Tupaliče.
5. Dekorativni okrasek: *Alojzija Esih*, posestnica, Račica.
6. Zofka Kveder-Jelovskovu: »*Ljubezen*« (krasno vezana): *Riko Kilar*, Ljubljana.
7. in 8. po 3 skudelice za kavo: *Amalija Plesničar*, Gorica. *Jozefa Resnik*, posestnika hči, Bukovžlaci.

61. Uganka.

A. Omejčeva, Ljubljana.

„Srčjptč.“

Izpuščeni so vsi samoglasniki.

62. Konjiček.

Micika Stegnjarjeva v Mariboru.

	o	o	
m	m	m	v
a	č	j	o
o	č	s	i

63. Skrivnosti pregovor.

Vinko Sirc v Kranju.

E, DANES OKO SI BISER.

64. Uganka.

Anton Dokler, Sevnica.

	a		a		a	
a	a	b	b	i	i	m
	m		m		m	
m	m	m	m	n	n	o
	o		r		r	
r	r	r	r	r	r	r
	r		v		v	

Navpično in počez naj se čitajo sledeče besede: 1. mesto na slovenskem, 2. svetovno znani grad na obali jadranskega morja, 3. prebivalec dežele.

65. Demant.

Julija Valenčič, na Humu

```

a
a a a
a a c c c
d e e i i i i
j j k l l l l n o
o o p r r r r s
s t t u v
v v ž
ž

```

Od zgoraj navzdol in od leve proti desni nasprotujoči si osebi.

66. Računska naloga.

Franjo Stamolj, Celovec.

Prijatelju sem dolžan 4 krone. Pogodiva se, da mu vrnem vsak teden nekaj. Prvi teden 2 kroni, drugi teden 1 krono i t. d., vsak teden polovico manj: kedaj bo dolg poplačan?

67. Konjiček.

Janez Pavšič, Otalež.

e	j	b
e	*	z
u	n	l

68. Uganka.

P. Ipavc, Sveto.

Znan pregovor ti pove, kako:

Fine noge roke peče.

69. Številna uganka.

Ema Zencovich v N.

```

3 5 1 5 4
3 4 2 1 5
1 2 3 4 5

```

VSEBINA: Vida: *Če v srcu njegovem...*; Ivan Cankar: *Moj kabinet*; Roman Romanov: *Tam vrlu neba...*; Zofka Kveder-Jelošekova: *V spomin*; Ivo Blažič: *Anica*. Aleksander Murn: *Dve pesni*; Josip Bekš: *Moč*; Lea Fatur: *Vdovec v zadregi*; Grozdan Slaveljko: *Moji Ljubici*; Vitoj Jelenc: *V meni je noč*. I. H. v Pragi: *Kadar nimamo denarja*.

Vydrovi juhni pridatek

služi k zboljšanju juh. Ako se nava- dite na njegov dobri okus, ga bode- te pogrešali tudi v najbolj mečni juhi. Izvrsten je to pripomoček gospodinjam ; drugič priobčimo morda nekatera pohvalna priznanja, ki jih dobivamo od vseh straní. 1/2 kg v steklenici 3 K 50 v.

Juhne konzerve

se razlikujejo že na prvi pogled od izdelkov gospodinjam do zdaj ponujanih. Lahko z mirno vestjo rečemo, da smo, kar hitra njih priprava pridobiva nam vsak dan novih kupcev. Ako kuhate zvečer krožnik juhe, ali ako porabite opoldne meso raje za pečenko, kakor za juho, so naše konzerve, maloš. Gobova, grahova, lečna in žirova juha v 1/2 kg zamotkih po 1 K 50 v.

Oblatni Dessert délicat

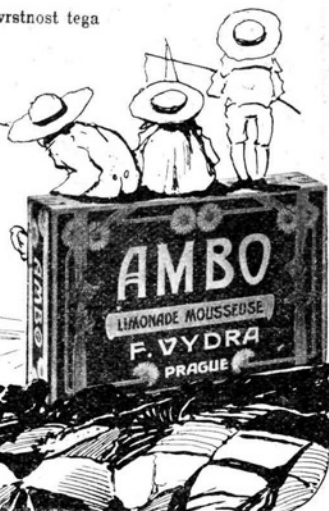
izvrstna kakovost. Skatulja 50 kosov K 3— Naše mastene oblate (novost) skatulja K 2— so nedo-

pravi užitek.

šumeča limonada: Ogromne naročitve v sezoni dokazujejo izvrstnost tega izdelka. Skatulja 50 kosov 2 K —.

Buhtin! Z njim docelite izborni, slatno-lišeče pečivo. Osobito gospodinje po deželi se ne morejo prdatka, ki obseza vse razne primese, dobre mestne kuharice v kruh, potice

ovanje je pod nadzorom
ika za hranila!

- Anka Štropnik*, posestnica v Družmirju . . . Pripoznati moram, da je Vaša kava izvrstna, posebno za slabokrvne.
- Frančiška Šlibar*, gostilničarka, Kaplavas . . . Prosim pošljite mi tolikanj hvaljene in znamenite žitne kave.
- Ivan Šorli*, knjigovez, Grahovo ob/Bači . . . Ker Vašo slastno pijačo vsi tako radi uživamo naročujem zopet 5 kg.
- Joh. Tramšek*, tovarniški mizar, Slov. Bistrica . . . Ker Vašo izvrstno žitno kavo jako težko pogrešamo zatoraj prosim, da jo takoj pošljete 10 kg.
- Antonija Tratnik*, učit. sopr. Postojna . . . Vašo žitno kavo smatram za poseben lek slabotnim otrokom.
- Jakob Virant*, posestnik Gomilsko . . . Pošljite mi zopet 5 kg. »Vidrove žitne kave« ker zadnja pošiljatev mi je že pošla, bez nje pa ne morem biti.
- Marica Vrtačnik*, gostil hčerka, Šl. Lambert . . . Dobro blago se samo hvali! Pošljite zopet 5 kg. priljubljene in okusne žitne kave.
- Matiija Wutti*, kmetovalec na Ločilu . . . Sem popolnoma zadovoljen z Vašo kavo. Ista je izvrstna brez vsake druge primesi. Pošljite mi jo zopet 5 kg.
- Janez Zaplotnik*, veleposestnik, Letenice . . . Vaša kava se mi je tako priljubila, da ne morem biti brez nje. Mojemu sosedu dal sem jo za pokus, ker pa tudi njemu zelo ugaja, mu jo pošljite tudi 5 kg.
- Valentin Zupan*, Liboje . . . Pošljite mi eno verčo Vaše priljubljene žitne kave, kajti vzorek nam je zelo ugajal.

Potrebno vprašanje.

Agent: Naša vina vam lahko kar najtoplejše priporočam, pristnost njihova je od kemika preizkušana.

Gostilničar: Dobro. Ali recite mi prosim samo še to, kdo je pa pristnost tega kemika preizkušal?

Naše objave.

Imenovan: Inot Piščanec, c. kr. carinski preglednik v Gorici, c. kr. car nadpreglednikom v Ljubljani.

Rešitve ugank v 5 šte. v.

53. Hubert, trebuh. 54. Tisti, ki so 2. januarja rojeni. 54. Pismo. 56. J. rum, junak, čar, k. 57. Mali in veliki na zemlji so dolžiniki. 58. Pošel, Kopitar, kamen, sloka, A. Funtek, Gangl, E., korak, nedelja, Gogol, sv. Jožef, Apih Rutar, barčica, priba, svečenik: Simon Gregorčič. 59. sedem, sedem. 60. Osa, sod, oda, nos, Ema, mak = Sodoma.

52. Naj vrag te vzame, zlobna žena!
mož jezno reče v prvi sili,
a brž potem, ko si premisli:
Ne, ne! se preveč — vrag mi smili!

Silvester K.

Listnica uredništva: Naročila, reklamacije, rešitve ugank itd. naj se pošiljajo na: **F. Vydra v Pragi VIII.**

Urednica je spremenila za nekaj časa svoje bivališče in naj se pošiljajo rokopisi za list na naslov: **Zofka Kveder-Jelovškova, Meja, Hrv. Primorje.** — Rokopisi naj bodo pisani čitljivo in samo po eni strani papirja, vsaka pesem in vsaka uganka naj bo pisana na poseben

list papirja in ne vse skupaj. Pod vsako uganko naj bo napisana točna rešitev.

„ISKRE“

Jelovškova, Meja, Hrv. Primorje.

zbirka slovenskih in hrvatskih črtic in novel od **Zofke Kveder-Jelovškove** v okusni opremi z mnogimi orig. perorisbami akad. slikarja M. Račkega. Cena s pošt. 2 K 20 v. — Naroča se pri pisateljici. Naslov: **Zofka Kveder-**

V železnici.

»Karto« —
»Nimam — —«
»Morate toraj na prvi postaji izstopiti in....«
»No, saj se tako dalje ne vozim . . .«

Naša novost

maslene oblato

so najboljši izdelek današnje dobe in so pristopni vsled svoje nizke cene najširjim krogom.

Za gostbe vseh vrst si preskrbite naše maslene oblato. Vsacega gosta presenetite ž njimi in prihranite si mnogo dela, ki bi jo drugače imeli s težavno pripravo raznih zakuskov.

Škatulja 25 kosov 2 K.

Upozarja se! Ako naroči kdo poleg žitne kave tudi še druge naše izdelke, naj naroči vsaj za 6 K. — ker samo v tem slučaju odposljemo blago frankirano. Če tudi se pošljeta dva zavitka (žitna kava in še drugo eventl. naročeno blago) na eno adresu, se morata vendar vsaki posebej frankirati.

Vydrova
tovarna hranil
v Pragi VIII.

pošilja 5 kg. Vydrove žitne kave za 4 K 50 v. poštine prosto. Brez povzetja pošilja se samo starim naročnikom in tistim, ki pri naročbi označijo tudi svoj stan.

„DOMAČI PRIJATELJ“

je naš list in se pošilja vsem našim kupcem zastonj. Izdajamo tudi češki (»Vydrove Besedy«), hrvatski (»Sijelo«), srbski (»Српско цвеће«) in nemški (»Der Kaffeetisch«) list.

Izdajatelj in lastnik: **F. Vydra** v Pragi VIII.

Odgovorna urednica: **Zofka Kveder-Jelovšek**, Zagreb.

Tisk C. Albrechta (Maravić i Dečak), Zagreb.